

ὠφελεῖν τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν πλέον εὐγενῆ τρόπον, φωτίζων τὸν νοῦν, ρυθμίζων τὰ ἦθη, καὶ τέχνας ἀνακαλύπτων καὶ τελειοποιῶν.

Δὲν εἶναι μικροτέρα ἀρετὴ καὶ ὅταν τις μὴ δυνάμενος νὰ ἀποκτήσῃ παιδείαν ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ δι' ἄλλας περιστάσεις ἀνυπερβλήτους, συντρέχῃ εἰς τὴν σύστασιν αὐτῆς, καὶ ἐνθαρρύνῃ τὴν φιλομάθειαν μὲ ἀναλόγους συνεισφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῶν κακιῶν.

Ἀφοῦ εἶδομεν, ὅτι ἡ ἀληθινὴ καὶ μόνιμος βάσις τῆς εὐδαιμονίας ἐκαστοῦ ἀνθρώπου, καὶ κοινῶς ἐκάστης πόλεως καὶ ἔθνους, εἶναι ἡ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ὀρθὴ γύμνασις καὶ ἀνάπτυξις τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων· ἀφοῦ παρατηρήσαμεν τὰς κυριωτέρας κοινωνικὰς καὶ προσωπικὰς ἀρετάς, ἃς ὀφείλει νὰ ἐργάζεται ὁ τις θέλει νὰ ζῇ ἀξίως τῆς λογικότητος, ἣν ἔλαβε παρὰ Θεοῦ, καὶ συμφῶνως μὲ τοὺς θεῖους καὶ φυσικοὺς νόμους, ἐπειδὴ πλησίον τῶν ἀρετῶν παράκεινται αἱ κακίαι ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ σχῆμα ἀπατηλὸν καὶ ψευδὲς προσωπεῖον, ἃς δεῖξωμεν ἤδη τὸ δυσειδὲς αὐτῶν καὶ τὴν βλάβην, διὰ νὰ ἐλευθερόνωνται, εἰ δυνατόν, οἱ ἡπάτημένοι, καὶ νὰ προσέχωσιν οἱ μὴ-πω ἀπατηθέντες.

Κακία λοιπὸν λέγεται πᾶν ὅ,τι εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν ἀρετὴν· καὶ καθὼς ἡ ἀρετὴ θεωρεῖται ἐν τοῖς ἐκουσίαις καὶ ἐν γνώσει γινομένοις, οὕτω καὶ ἡ κακία (1). Εἶναι δὲ πολλαὶ κακίαι τόσον πλησιάζουσαι εἰς τὰς ἀρετάς, ὥστε δυσκόλως διακρίνονται· παραδείγματος χάριν, ἡ φιλαργυρία εἶναι ἐναντία εἰς τὴν ἐλευθεριότητα καὶ ἀγαθοποιεῖαν, πλησιάζει ὁμως εἰς τὴν οἰκονομίαν, ἥτις εἶναι ἀρετὴ· οὕτω καὶ ἡ εὐσέβεια εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν. Ἐκ τούτου συμβαίνει πολλάκις νὰ ἀπατῶνται πολλοὶ εἰς τὴν περὶ τούτων κρίσιν, καὶ νὰ ἐκλαμβάνωσι τὸν φιλάργυρον ὡς οἰκονόμον, τὸν δεισιδαίμονα ὡς εὐσεβεῖν, καὶ τὸ ἐναντίον. Πρέπει λοιπὸν νὰ διακρίνωμεν προσεκτικῶς τοὺς χαρακτῆρας ἐκάστης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν κατάστασιν τῶν προσώπων καὶ τὰς περιστάσεις, διὰ νὰ μὴ ἀπατώμεθα.

(1) Τὰ γὰρ ἀκούσια αἰσχροὶ καὶ κακὰ, οὐ ψευδᾶ· οὐδὲ τὰ ἀγαθὰ, ἐπαινετὰ, ἀλλὰ τὰ ἐκούσια. (Ἀριστοτέλ. Εὐδημ. Βιβλ. 6'. Κεφ. ιά.)